ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ഏകാദശസ്കന്ധേ അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ഏകാദശസ്കന്ധേ അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച
പരസ്വഭാവകർമാണി ന പ്രശംസേന്ന ഗർഹയേത് ।
വിശ്വമേകാത്മകം പശ്യൻ പ്രകൃത്യാ പുരുഷേണ ച ॥ **1** ॥

പരസ്വഭാവകർമാണി യഃ പ്രശംസതി നിന്ദതി ।
സ ആശു ഭ്രശ്യതേ സ്വാർഥാദസത്യഭിനിവേശതഃ ॥ **2** ॥

തൈജസേ നിദ്രയാഽഽപന്നേ പിണ്ഡസ്ഥോ നഷ്ടചേതനഃ ।
മായാം പ്രാപ്നോതി മൃത്യും വാ തദ്വന്നാനാർഥദൃക് പുമാൻ ॥ **3** ॥

കിം ഭദ്രം കിമഭദ്രം വാ ദ്വൈതസ്യാവസ്തുനഃ കിയത് ।
വാചോദിതം തദനൃതം മനസാ ധ്യാതമേവ ച ॥ **4** ॥

ഛായാപ്രത്യാഹ്വയാഭാസാ ഹ്യസന്തോഽപ്യർഥകാരിണഃ ।
ഏവം ദേഹാദയോ ഭാവാ യച്ഛന്ത്യാമൃത്യുതോ ഭയം ॥ **5** ॥

ആത്മൈവ തദിദം വിശ്വം സൃജ്യതേ സൃജതി പ്രഭുഃ ।
ത്രായതേ ത്രാതി വിശ്വാത്മാ ഹ്രിയതേ ഹരതീശ്വരഃ ॥ **6** ॥

തസ്മാന്ന ഹ്യാത്മനോഽന്യസ്മാദന്യോ ഭാവോ നിരൂപിതഃ ।
നിരൂപിതേയം ത്രിവിധാ നിർമൂലാ ഭാതിരാത്മനി ।
ഇദം ഗുണമയം വിദ്ധി ത്രിവിധം മായയാ കൃതം ॥ **7** ॥

ഏതദ് വിദ്വാൻ മദുദിതം ജ്ഞാനവിജ്ഞാനനൈപുണം।
ന നിന്ദതി ന ച സ്തൗതി ലോകേ ചരതി സൂര്യവത് ॥ **8** ॥

പ്രത്യക്ഷേണാനുമാനേന നിഗമേനാത്മസംവിദാ।
ആദ്യന്തവദസജ്ജ്ഞാത്വാ നിഃസംഗോ വിചരേദിഹ ॥ **9** ॥

ഉദ്ധവ ഉവാച
നൈവാത്മനോ ന ദേഹസ്യ സംസൃതിർദ്രഷ്ടൃദൃശ്യയോഃ।
അനാത്മസ്വദൃശോരീശ കസ്യ സ്യാദുപലഭ്യതേ ॥ **10** ॥

ആത്മാവ്യയോഽഗുണഃ ശുദ്ധഃ സ്വയഞ്ജ്യോതിരനാവൃതഃ।
അഗ്നിവദ്ദാരുവദചിദ്ദേഹഃ കസ്യേഹ സംസൃതിഃ ॥ **11** ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച
യാവദ് ദേഹേന്ദ്രിയപ്രാണൈരാത്മനഃ സന്നികർഷണം।
സംസാരഃ ഫലവാംസ്താവദപാർഥോഽപ്യവിവേകിനഃ ॥ **12** ॥

അർഥേ ഹ്യവിദ്യമാനേഽപി സംസൃതിർന നിവർതതേ।
ധ്യായതോ വിഷയാനസ്യ സ്വപ്നേഽനർഥാഗമോ യഥാ ॥ **13** ॥

യഥാ ഹ്യപ്രതിബുദ്ധസ്യ പ്രസ്വാപോ ബഹ്വനർഥഭൃത്।
സ ഏവ പ്രതിബുദ്ധസ്യ ന വൈ മോഹായ കൽപതേ ॥ **14** ॥

ശോകഹർഷഭയക്രോധലോഭമോഹസ്പൃഹാദയഃ।
അഹങ്കാരസ്യ ദൃശ്യന്തേ ജൻമ മൃത്യുശ്ച നാത്മനഃ ॥ **15** ॥

ദേഹേന്ദ്രിയപ്രാണമനോഽഭിമാനോ
ജീവോഽന്തരാത്മാ ഗുണകർമമൂർതിഃ।
സൂത്രം മഹാനിത്യുരുധേവ ഗീതഃ
സംസാര ആധാവതി കാലതന്ത്രഃ ॥ **16** ॥

അമൂലമേതദ് ബഹുരൂപരൂപിതം
മനോവചഃപ്രാണശരീരകർമ ।
ജ്ഞാനാസിനോപാസനയാ ശിതേന -
ച്ഛിത്ത്വാ മുനിർഗാം വിചരത്യതൃഷ്ണഃ ॥ **17** ॥

ജ്ഞാനം വിവേകോ നിഗമസ്തപശ്ച
പ്രത്യക്ഷമൈതിഹ്യമഥാനുമാനം ।
ആദ്യന്തയോരസ്യ യദേവ കേവലം
കാലശ്ച ഹേതുശ്ച തദേവ മധ്യേ ॥ **18** ॥

യഥാ ഹിരൺയം സ്വകൃതം പുരസ്താത്
പശ്ചാച്ച സർവസ്യ ഹിരണമയസ്യ ।
തദേവ മധ്യേ വ്യവഹാർയമാണം
നാനാപദേശൈരഹമസ്യ തദ്വത് ॥ **19** ॥

വിജ്ഞാനമേതത്ത്രിയവസ്ഥമംഗ
ഗുണത്രയം കാരണകാർയകർത്യ ।
സമൻവയേന വ്യതിരേകതശ്ച
യേനൈവ തുർയേണ തദേവ സത്യം ॥ **20** ॥

ന യത് പുരസ്താദുത യന്ന പശ്ചാ -
ൻമധ്യേ ച തന്ന വ്യപദേശമാത്രം ।
ഭൂതം പ്രസിദ്ധം ച പരേണ യദ് യത്
തദേവ തത് സ്യാദിതി മേ മനീഷാ ॥ **21** ॥

അവിദ്യമാനോഽപ്യവഭാസതേ യോ
വൈകാരികോ രാജസസർഗ ഏഷഃ ।
ബ്രഹ്മ സ്വയഞ്ജ്യോതിരതോ വിഭാതി
ബ്രഹ്മേന്ദ്രിയാർഥാത്മവികാരചിത്രം ॥ **22** ॥

ഏവം സ്ഫുടം ബ്രഹ്മവിവേകഹേതുഭിഃ
പരാപവാദേന വിശാരദേന।
ഛിത്ത്വാഽഽത്മസന്ദേഹമുപാരമേത
സ്വാനന്ദതുഷ്ടോഽഖിലകാമുകേഭ്യഃ ॥ **23** ॥

നാത്മാ വപുഃ പാർഥിവമിന്ദ്രിയാണി
ദേവാ ഹ്യസുർവായുജലം ഹുതാശഃ।
മനോഽന്നമാത്രം ധിഷണാ ച സത്ത്വ -
മഹങ്കൃതിഃ ഖം ക്ഷിതിരർഥസാമ്യം ॥ **24** ॥

സമാഹിതൈഃ കഃ കരണൈർഗുണാത്മഭി -
ർഗുണോ ഭവേൻമത്സുവിവിക്തധാമ്നഃ।
വിക്ഷിപ്യമാണൈരുത കിം നു ദൂഷണം
ഘനൈരുപേതൈർവിഗതൈ രവേഃ കിം ॥ **25** ॥

യഥാ നഭോ വായ്വനലാംബുഭൂഗുണൈ -
ർഗതാഗതൈർവർതുഗുണൈർന സജ്ജതേ।
തഥാക്ഷരം സത്ത്വരജസ്തമോമലൈ -
രഹമ്മതേഃ സംസൃതിഹേതുഭിഃ പരം ॥ **26** ॥

തഥാപി സംഗഃ പരിവർജനീയോ
ഗുണേഷു മായാരചിതേഷു താവത്।
മദ്ഭക്തിയോഗേന ദൃഢേന യാവദ്
രജോ നിരസ്യേത മനഃ കഷായഃ ॥ **27** ॥

യഥാഽഽമയോഽസാധുചികിത്സിതോ നൃണാം
പുനഃ പുനഃ സന്തുദതി പ്രരോഹൻ।
ഏവം മനോഽപക്വകഷായകർമ
കുയോഗിനം വിധ്യതി സർവസംഗം ॥ **28** ॥

കുയോഗിനോ യേ വിഹിതാന്തരായൈ -
ർമനുഷ്യഭൂതൈസ്ത്രിദശോപസൃഷ്ടൈഃ।
തേ പ്രാക്തനാഭ്യാസബലേന ഭൂയോ
യുഞ്ജന്തി യോഗം ന തു കർമതന്ത്രം ॥ **29** ॥

കരോതി കർമ ക്രിയതേ ച ജന്തുഃ
കേനാപ്യസൗ ചോദിത ആനിപാതാത്।
ന തത്ര വിദ്വാൻ പ്രകൃതൗ സ്ഥിതോഽപി
നിവൃത്തതൃഷ്ണഃ സ്വസുഖാനുഭൂത്യാ ॥ **30** ॥

തിഷ്ഠന്തമാസീനമുത വ്രജന്തം
ശയാനമുക്ഷന്തമദന്തമന്നം।
സ്വഭാവമന്യത് കിമപീഹമാന -
മാത്മാനമാത്മസ്ഥമതിർന വേദ ॥ **31** ॥

യദി സ്മ പശ്യത്യസദിന്ദ്രിയാർഥം
നാനാനുമാനേന വിരുദ്ധമന്യത്।
ന മന്യതേ വസ്തുതയാ മനീഷീ
സ്വാപ്നം യഥോത്ഥായ തിരോദധാനം ॥ **32** ॥

പൂർവം ഗൃഹീതം ഗുണകർമചിത്ര -
മജ്ഞാനമാത്മന്യവിവിക്തമംഗ।
നിവർതതേ തത് പുനരീക്ഷയൈവ
ന ഗൃഹ്യതേ നാപി വിസൃജ്യ ആത്മാ ॥ **33** ॥

യഥാ ഹി ഭാനോരുദയോ നൃചക്ഷുഷാം
തമോ നിഹന്യാന്ന തു സദ് വിധത്തേ।
ഏവം സമീക്ഷാ നിപുണാ സതീ മേ
ഹന്യാത്തമിസ്രം പുരുഷസ്യ ബുദ്ധേഃ ॥ **34** ॥

ഏഷ സ്വയഞ്ജ്യോതിരജോഽപ്രമേയോ
മഹാനുഭൂതിഃ സകലാനുഭൂതിഃ।
ഏകോഽദ്വിതീയോ വചസാം വിരാമേ
യേനേഷിതാ വാഗസവശ്ചരന്തി ॥ **35** ॥

ഏതാവാനാത്മസമ്മോഹോ യദ് വികൽപസ്തു കേവലേ।
ആത്മന്യൃതേ സ്വമാത്മാനമവലംബോ ന യസ്യ ഹി ॥ **36** ॥

യന്നാമാകൃതിഭിർഗ്രാഹ്യം പഞ്ചവർണമബാധിതം।
വ്യർഥേനാപ്യർഥവാദോഽയം ദ്വയം പണ്ഡിതമാനിനാം ॥ **37** ॥

യോഗിനോഽപക്വയോഗസ്യ യുഞ്ജതഃ കായ ഉത്ഥിതൈഃ।
ഉപസർഗൈർവിഹന്യേത തത്രായം വിഹിതോ വിധിഃ ॥ **38** ॥

യോഗധാരണയാ കാംശ്ചിദാസനൈർധാരണാൻവിതൈഃ।
തപോമന്ത്രൗഷധൈഃ കാംശ്ചിദുപസർഗാൻ വിനിർദഹേത് ॥ **39** ॥

കാംശ്ചിൻമമാനുധ്യാനേന നാമസങ്കീർതനാദിഭിഃ।
യോഗേശ്വരാനുവൃത്ത്യാ വാ ഹന്യാദശുഭദാംഛരനൈഃ ॥ **40** ॥

കേചിദ് ദേഹമിമം ധീരാഃ സുകൽപം വയസി സ്ഥിരം।
വിധായ വിവിധോപായൈരഥ യുഞ്ജന്തി സിദ്ധയേ ॥ **41** ॥

ന ഹി തത് കുശലാദൃത്യം തദായാസോ ഹ്യപാർഥകഃ।
അന്തവത്ത്വാച്ഛരീരസ്യ ഫലസ്യേവ വനസ്പതേഃ ॥ **42** ॥

യോഗം നിഷേവതോ നിത്യം
കായശ്ചേത് കൽപതാമിയാത്।
തച്ഛ്രദ്ദധ്യാന്ന മതിമാൻ
യോഗമുത്സൃജ്യ മത്പരഃ ॥ **43** ॥

യോഗചർയാമിമാം യോഗീ വിചരൻ മദപാശ്രയഃ।
നാന്തരായൈർവിഹൻയേത നിഃസ്പൃഹഃ സ്വസുഖാനുഭൂഃ ॥ **44** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ഏകാദശസ്കന്ധേ അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ ॥